

SILVIA FEDERICI

Caliban ve Cadı

28 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir köylünün ortak merada hayvan otlatma hakkı elinden alındığında yalnız toprak değişmez. Aile geçimi, kadınların şifacılık bilgisi, çocuk bakımı ve çalışma zorunluluğu da değişir. Federici kapitalizmin doğuşundaki bu görünmez beden ve ev cephesini öne çıkarır.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Kapitalizmin doğuşunu yalnız fabrika ve toprakla değil kadınların bedeni, ücretsiz bakım emeği, cadı avları ve sömürgecilik üzerinden yeniden anlatan feminist tarih çalışması.

Kitap güçlü bir yorum ve siyasal tarih tezidir. Cadı avlarının nedenleri konusunda tarihçiler arasında ciddi tartışmalar vardır; eserin açtığı sorularla tüm sayısal ve nedensel iddiaları aynı kesinlikte kabul etmemek gerekir.

Bu rehber, Silvia Federici tarafından kurulan düşünce yolunu gündelik sahneler, tarihsel bağlam, güçlü örnekler ve önemli itirazlarla birlikte izler. Amaç sınav notu çıkarmak değil, kitabın okurun bakışını tam olarak nerede değiştirdiğini görünür kılmaktır.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Caliban neyi simgeler?
02	İlkel birikimi yeniden görmek	13	Yeni Dünya ve cadı avı bağlantısı
03	Feodal krizin içindeki mücadele	14	Kadınlar arası iş bölümü
04	Ortak toprakların çitlenmesi	15	Cadı avlarının sayısı ve nedenleri
05	Ücret disiplini	16	Bugünün görünmeyen yeniden üretimi
06	Kadınların çalışması neden görünmezleşti?	17	Cadı sözcüğünün geri alınması
07	Doğurganlığın denetlenmesi	18	Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Cadı figürü nasıl kuruldu?	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	İşkence ve itiraf döngüsü	20	Bugünkü hayata taşınan üç soru
10	Topluluk dayanışmasının parçalanması	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Beden bir makineye dönüşür		

BİRİNCİ KISIM · BAŞLANGIÇ

02. DURAK

İlkel birikimi yeniden görmek

Marx'ın ilkel birikim anlatısına kadın bedeni ve yeniden üretim emeğini ekleyen Federici, kapitalizmin başlangıcını yalnız toprağın ve üreticinin ayrılması değil yeni cinsiyet düzeninin kurulması olarak okur. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

Köylü ortak tarladan kopup ücretli işe giderken çocuk, yemek ve günlük bakım evde ücretsiz yapılmaya devam eder. Fabrika ücreti bu görünmez zemine dayanır.

Kapitalizmin tek doğum anı ve tek coğrafyası yoktur. Feodal, sömürgeci ve ticari ilişkiler farklı yerlerde iç içe geçer. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Bir ekonomik değişimde üretim tablosunun dışında kalan bakım, doğum ve gündelik yaşam düzenini ayrıca sorun.

İlkel birikimi yeniden görmek — devam

Bu durağı biraz daha yakından düşündüğümüzde, “İlkel birikimi yeniden görmek” başlığının yalnız kendi örneğini değil Caliban ve Cadı boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

BİRİNCİ KISIM · BAŞLANGIÇ

03. DURAK

Feodal krizin içindeki mücadele

Geç Orta Çağ köylü isyanları, kent hareketleri ve emek kıtlığı egemen düzeni sarstı. Federici kapitalizmi doğal ilerleme değil yenilgiye uğratılan başka toplumsal olasılıkların ardından kurulan karşı saldırı olarak görür. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Veba sonrası işçi azaldığında köylü daha iyi koşul ister; toprak sahibi ücret ve hareketi yeniden denetleyecek yasa arar.

Bütün isyanlar eşitlikçi değildi ve kapitalizme karşı ortak proje taşımadı. Sonradan tek cephe gibi görünmemelidir. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

Tarihsel sonucu kaçınılmaz saymadan önce dönemin yenilmiş veya yarım kalmış seçeneklerini araştırın.

Aynı bağlantıya başka bir açıdan bakarsak, “Feodal krizin içindeki mücadele” başlığının yalnız kendi örneğini değil Caliban ve Cadı boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınıyabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

İKİNCİ KISIM · MÜLKSÜZLEŞTİRME

04. DURAK

Ortak toprakların çitlenmesi

Ortak kullanım alanlarının özel mülkiyete çevrilmesi insanları geçim araçlarından koparıp ücretli emeğe zorladı. Çit yalnız fiziksel sınır değil yeni bağımlılık düzeniydi. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

Aile odun, ot ve küçük hayvan için ortak araziyi kullanırken çit sonrası her ihtiyaç para ister. Ücret işi artık seçenek değil zorunluluk olur.

Çitleme bölgeler ve yüzyıllar boyunca farklı ilerledi. Tarımsal verim artışı ve nüfus gibi başka etkenler de değişimde rol oynadı. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Bir özelleştirmede yalnız fiyat ve verimi değil insanların ücretsiz eriştiği geçim ve ilişki ağının kaybını hesaplayın.

Örneğin arkasındaki mekanizmayı yavaşlattığımızda, “Ortak toprakların çitlenmesi” başlığının yalnız kendi örneğini değil Caliban ve Cadı boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınıyabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

İKİNCİ KISIM · MÜLKSÜZLEŞTİRME

05. DURAK

Ücret disiplini

Topraktan koparılan insanların düzenli ücretli çalışmaya zorlanması yasa, yoksulluk cezaları ve yeni zaman disipliniyle yürüdü. 'Özgür işçi' geçim aracından özgürleştirilmişti. Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

Kendi ritmine göre çalışan köylü, fabrika çanı çaldığında aynı saatte kapıda olmak zorunda kalır. Geç kalmak ahlaki kusur ve ücret kaybıdır.

Ücretli emek feodal kişisel bağımlılıktan çıkış ve pazarlık alanı da sağlayabilir. Özgürlük ile zorunluluk birlikte bulunur. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

Bir iş ilişkisinde sözleşme özgürlüğünün yanında geçim için gerçek alternatif olup olmadığını sorun.

Kitabın bu bölümünü gündelik karara çevirdiğimizde, "Ücret disiplini" başlığının yalnız kendi örneğini değil Caliban ve Cadı boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- İlkel birikimi yeniden görmek
- Feodal krizin içindeki mücadele
- Ortak toprakların çitlenmesi
- Ücret disiplini

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Kadınların çalışması neden görünmezleşti?
- Doğurganlığın denetlenmesi
- Cadı figürü nasıl kuruldu?
- İşkence ve itiraf döngüsü

Bağlantı sorusu: “İlkel birikimi yeniden görmek” ile “Ücret disiplini” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Kadınların çalışması neden görünmezleşti?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

ÜÇÜNCÜ KISIM · YENİDEN ÜRETİM

06. DURAK

Kadınların çalışması neden görünmezleşti?

Üretken iş ücretle ölçülürken çocuk yetiştirme, yemek, temizlik ve bakım kadınların doğal görevi sayıldı. Ekonominin ihtiyaç duyduğu emek gücü evde ücretsiz yeniden üretildi. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

İşçi her sabah dinlenmiş ve beslenmiş biçimde fabrikaya geliyorsa bu kendiliğinden olmaz; evde harcanan saatler ürün fiyatında görünmez.

Ev emeği her yerde aynı aile modeliyle kurulmadı; köylü ve işçi kadınlar ücretli üretimde de çalışmayı sürdürdü. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır.

Bir kurumun çalışan verimliliğini konuşurken onu mümkün kılan ev, sağlık ve bakım emeğini görünür kılın.

Buradaki gerilimi akılda tutmanın bir yolu da, “Kadınların çalışması neden görünmezleşti?” başlığının yalnız kendi örneğini değil Caliban ve Cadı boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Doğurganlığın denetlenmesi

Nüfus ve emek ihtiyacı arttıkça devlet ve kilise kadınların doğum, gebelikten korunma ve ebelik bilgisi üzerinde daha çok denetim kurdu. Beden ekonomik ve siyasal kaynak hâline geldi. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Savaş ve salgın sonrası yönetici daha çok işçi ister; kadının ne zaman çocuk sahibi olacağı kişisel karardan nüfus politikasına dönüşür.

Doğum politikalarının nedenleri dönemlere göre değişir. Her yasa doğrudan sermayenin tek planı olarak açıklanamaz. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Üreme tartışmasında soyut nüfus hedefinin altında kişinin beden özerkliği, sağlık ve bakım kaynaklarını sorun.

Cadı figürü nasıl kuruldu?

Cadı söylemi özellikle yaşlı, yoksul, şifacı veya toplumsal beklentiye uymayan kadınları şeytanla işbirliği yapan tehdit olarak çizdi. Çeşitli yerel çatışmalar ortak düşman dilinde birleşti. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir.

Komşular arasındaki süt, miras ve hastalık kavgası 'büyü yaptı' suçlamasıyla kadın bedenine yönelir; kişisel gerilim kozmik suç olur.

Cadı avlarının kurbanları ve nedenleri bölgeye göre farklıdır; erkekler de suçlandı. Tek kadın tipi bütün tarihi açıklamaz. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

Bir toplum korkusunda karmaşık zararın nasıl kolay hedefe ve ahlaki paniğe çevrildiğini görün.

İşkence ve itiraf döngüsü

İşkence beklenen hikâyeyi üretir; sanık acıdan kurtulmak için uçuş, şeytan ve başka cadılar anlatır. Bu itiraflar yeni tutuklamaların kanıtına dönüşür. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır. Sorgucu yalnız bildiği cevabı kabul ederse sanık hayatta kalmak için o cevabı verir. Sonra uydurulan ayrıntı bağımsız doğrulama gibi dosyaya girer.

Her dava işkenceyle yürütülmedi ve bazı mahkemeler kanıt kurallarını sıkılaştırarak avı sınırladı. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Bir itirafın güvenilirliğini değerlendirirken baskı, beklenen anlatı ve bağımsız doğrulama olup olmadığını sorun.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kadınların çalışması neden görünmezleşti?
- Doğurganlığın denetlenmesi
- Cadı figürü nasıl kuruldu?
- İşkence ve itiraf döngüsü

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Topluluk dayanışmasının parçalanması
- Beden bir makineye dönüşür
- Caliban neyi simgeler?
- Yeni Dünya ve cadı avı bağlantısı

Bağlantı sorusu: “Kadınların çalışması neden görünmezleşti?” ile “İşkence ve itiraf döngüsü” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Topluluk dayanışmasının parçalanması” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BEŞİNCİ KISIM · DİSİPLİN

10. DURAK

Topluluk dayanışmasının parçalanması

Cadı korkusu komşular arası güveni zayıflatıp kadınların kolektif bilgisini ve dayanışmasını tehdit etti. Yoksulluk ve yardım istemek bile şüphe doğurabilir. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

Kapıdan yiyecek isteyen yaşlı kadın reddedildikten sonra evde hastalık çıkarsa suçlanır; yardım ilişkisi korku ilişkisine dönüşür.

Cadı davalarını merkezi olarak tasarlanmış tek disiplin planı saymak yerel inanç ve çatışmayı küçültebilir. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Bir ahlaki panikte insanların yardım istemekten veya dayanışmaktan neden korkar hâle geldiğini inceleyin.

Beden bir makineye dönüşür

Yeni mekanik felsefe bedenin ölçülebilir, disipline edilebilir ve üretime koşulabilir makine gibi görülmesini destekledi. Duygu ve büyüyle dolu beden yerine işlevsel emek bedeni öne çıktı. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Fabrika yöneticisi insanın yorgunluk hikâyesini değil saatte kaç parça ürettiğini ölçer. Beden ritmi makine ritmine uydurulur.

Bilimsel mekanik anlayışın bütün temsilcileri toplumsal disiplin amacı taşııyordu. Fikir ile kurum arasındaki bağ dolaylıdır. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

Bir performans ölçüsünde bedenin bakım, ağırlık ve ilişki boyutunun sayıya nasıl sığmadığını görün.

Caliban neyi simgeler?

Shakespeare'in Caliban'ı sömürgeleştirilen, bedeni ve dili denetlenen insanın simgesine dönüşür. Avrupa'daki emek disiplini ile kolonilerdeki zor ve köleleştirme aynı geniş birikim sürecinin parçalarıdır. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

Toprağı alınan yerli halka yeni sahibin dili ve çalışma düzeni öğretilir; itirazı vahşilik diye adlandırılır.

Edebî figürü farklı kıta tarihine tek anahtar yapmak yerel deneyimleri sıkıştırabilir. Sömürgecilik biçimleri çeşitlidir. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Bir 'uygarlaştırma' iddiasında kimin toprağının, emeğinin ve dilinin denetim altına girdiğini sorun.

Yeni Dünya ve cadı avı bağlantısı

Avrupa'nın şeytan ve büyü dili kolonilerde yerli inanç ve direnişi bastırmak için kullanıldı. Dinsel suçlama ekonomik el koyma ve kültürel yıkımla birleşti. Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

Yerel tören 'şeytan işi' ilan edildiğinde onu yöneten kişi cezalandırılır, tapınak ve toprak yeni otoriteye geçer.

Avrupa ile Amerika süreçlerini fazla doğrudan eşitlemek zaman, aktör ve yerel uyarlamaları silebilir. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

Bir dinî suçlama ile maddi kazanç aynı olayda buluştuğunda ikisini ayrı kanıtlarla inceleyin.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Topluluk dayanışmasının parçalanması
- Beden bir makineye dönüşür
- Caliban neyi simgeler?
- Yeni Dünya ve cadı avı bağlantısı

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Kadınlar arası iş bölümü
- Cadı avlarının sayısı ve nedenleri
- Bugünün görünmeyen yeniden üretimi
- Cadı sözcüğünün geri alınması

Bağlantı sorusu: “Topluluk dayanışmasının parçalanması” ile “Yeni Dünya ve cadı avı bağlantısı” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Kadınlar arası iş bölümü” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Kadınlar arası iş bölümü

Yeni düzen kadınları yalnız erkeklere göre değil kendi aralarında sınıf ve ırk üzerinden farklı konumlara yerleştirdi. Bazı kadınların ev içi rahatlığı başka kadınların düşük ücretli bakım emeğine dayanabilir. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

Kariyer yapan kadın toplantıdayken çocuğuna göçmen bakıcı bakar; özgürleşme bakım yükünü ortadan kaldırmak yerine başka kadına aktarabilir.

Bu ilişki kişisel suçlulukla çözülemez; ücret, göç hukuku ve kamusal bakım altyapısı belirleyicidir. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır.

Bir eşitlik kazanımında görünmeyen işi kimin devraldığını ve koşullarını sorun.

Cadı avlarının sayısı ve nedenleri

Federici cadı avlarını kapitalist disiplinin merkezine yerleştirir; tarihçiler ise hukuk, din, yerel çatışma ve devlet oluşumunun farklı ağırlıklarını tartışır. Sayı ve zamanlama bölgesel değişir. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Aynı yüzyılda bir bölgede yoğun dava, komşusunda az dava varsa tek Avrupa çapı neden yeterli olmayabilir; mahkeme yapısı ve yerel siyaset karşılaştırılmalıdır.

Tezin güçlü toplumsal sorusu her ayrıntının kanıtlandığı anlamına gelmez. Eleştiri kitabı bütünüyle değersizleştirmez. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Büyük açıklamada her bölge için aynı mekanizmanın gerçekten işleyip işlemediğini karşılaştırın.

Bugünün görünmeyen yeniden üretimi

Bakım, doğum ve ev emeğinin ekonomi dışı sayılması bugün de sürer. Ücretli işin dijitalleşmesi yemek, temizlik ve duygusal bakım ihtiyacını ortadan kaldırmaz. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir. Evden çalışan kişi ekranda üretken görünürken aynı odada çocuk, yaşlı ve yemek işi birinin zamanını ister.

Geçmiş ile bugün aynı değildir; haklar, aile biçimleri ve kamusal hizmetler değişmiştir. Benzerliği mekanizma düzeyinde kurmak gerekir. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

Ekonomik büyü hesabında ücretsiz bakım saatlerini ve bakım verenin dinlenme hakkını görünür kılın.

Cadı sözcüğünün geri alınması

Feminist hareketler cadı figürünü bastırılmış kadın bilgisi ve direniş sembolü olarak yeniden sahiplenmiştir. Hakaret ortak hafıza ve güç işaretine dönüşür. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır.

Bir zamanlar susturmak için kullanılan isim, meydanda pankarta yazılınca korku veren anlamını kaybedip dayanışma yaratır.

Romantik cadı imgesi gerçek kurbanların çeşitliliğini ve tarihsel acıyı masala çevirebilir. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Bir tarihsel sembolü kullanırken bugünkü güç kadar geçmişteki insanların somut hayatını ve farklarını koruyun.

SON DURAKLAR · SINIRLAR**18. DURAK****Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer**

Kitap bütün cadı avlarının tek merkezden kapitalistlerce planlandığını veya ev içindeki her ilişkinin aynı biçimde sömürü olduğunu basitçe söylemez. Güçlü tezi, kapitalist dönüşümün kadın bedeni ve bakım emeği olmadan anlaşılamayacağıdır.

Caliban ve Cadı tek cümlelik bir parola gibi kullanıldığında, yazarın örnekler arasında kurduğu neden zinciri kaybolur. Doğru okuma, iddianın hangi koşullarda çalıştığını ve hangi durumda başka bir açıklamaya ihtiyaç duyduğunu birlikte göstermelidir.

Bu nedenle okur, eserden aklında kalan en güçlü cümleyi seçip hemen ardından iki şey sormalıdır: Yazar bunu hangi sahneyle destekledi ve kitabın kendisi bu cümlelerin sınırını nerede çizdi? Silvia Federici ile verimli tartışma böyle başlar.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

Eser feminist tarih ve emek tartışmalarında son derece etkili olmuştur. Yeniden üretim emeğini ilkel birikime bağlaması övülür; cadı avlarının ölçeği, nedenleri ve kapitalizmle doğrudan bağı konusunda uzman tarihçiler ciddi eleştiriler yöneltmiştir.

Bir eserin çok tartışılması başarısız olduğu anlamına gelmez. Caliban ve Cadı için yapılan itirazların bir bölümü kullanılan kanıta, bir bölümü kavramların genişliğine, bir bölümü de yazarın görmediği insan deneyimlerine yönelir.

Caliban ve Cadı için en adil tutum iki uçtan da kaçınmaktır: Kitabı yalnız ünü yüzünden dokunulmaz saymamak ve bazı ayrıntıları eskidi diye açtığı bütün soruları değersizleştirmemek. Eleştiri, metnin nerede hâlâ canlı olduğunu daha iyi gösterir.

SON DURAKLAR · BUGÜN**20. DURAK****Bugünkü hayata taşınan üç soru**

Ücretli üretimi mümkün kılan ücretsiz bakım nerede? Mülksüzleştirme gündelik hayat ve beden denetimini nasıl değiştiriyor? Büyük tarih tezinin farklı bölgelerdeki kanıtı aynı güçte mi?

Bu sorular Caliban ve Cadı için hazırlanmış küçük bir kontrol listesi değil, gündelik hayatı daha dikkatli görmek için bir mercektir. Evde, işte, haber okurken veya bir karar verirken aynı ilişkiyi farklı kılıklarda yakalamaya yardım eder.

Caliban ve Cadı üzerine cevapların hemen gelmemesi bir eksiklik değildir. İyi kitap bazen hazır çözüm vermek yerine yanlış soruyu bırakır; insanın daha önce doğal sandığı bir şeyi yeniden görmesini sağlar.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

Kapitalizmin doğuşu yalnız pazar ve fabrika tarihi değildir; ortak toprakların kaybı, kadınların ücretsiz bakım emeğine itilmesi, beden ve doğurganlık denetimi, cadı avları ve sömürgeci şiddet aynı dönüşümün görünmez cephesini oluşturur.

Akılda kalacak son görüntü, çitlenen ortak arazinin önünde fabrika çarkları, ev içi bakım elleri ve ateş gölgesinden çıkan cadı silüetinin birleşmesidir. Bu görüntü kitabın bütün ayrıntılarının yerini tutmaz; fakat ana soruya geri dönmek istediğinizde güvenilir bir işaret levhası olur.

Caliban ve Cadı adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

- [1] PM Press - Caliban and the Witch
[2] Autonomedia - Silvia Federici
[3] Brooklyn College - Silvia Federici

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Caliban ve Cadı adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.